

Tarp atminties ir dabarties: jaunųjų menininkų balsai Telšiuose
„Išlaisvink žmogų ir jis pradės kurti.“ — Antuanas de Sent Egziuperi

Balandžio 10-ąją Telšiai – miestas ant septynių kalvų – tapo jaunųjų šalies dailininkų susitikimo vieta. Rytinė šviesa slydo per mokyklos langus, o įėjimuose tvyrojo kūrybinio laukimo šurmuly. Čia, Telšių meno mokykloje, vyko 32-oji Lietuvos mokinių dailės olimpiada „Nuo Žemaitės iki Marcės Katiliūtės: moterų kūrybos vizijos“. Finaliniame etape susitiko septyniasdešimt 8–12 klasių mokinių, sėkmingai įveikusių atrankos etapus savo savivaldybėse.

Dialogas su praeitimi ir savojo „aš“ paieškos

Šių metų tema pakvietė moksleivius į kūrybinį dialogą su praeitimi bei savojo „aš“ paieškas. Dalyviai buvo kviečiami kritiškai tyrinėti kultūros ir istorijos gijas, ieškoti atsakymų, kas moterims kūrėjoms teikė prasmę ir padėjo išbūti savo laikmetį.

Šventės pradžioje režisierės Laimutės Pocevičienės vadovaujama Telšių Žemaitės dramos teatro studija „Savi“ pristatė įkvepiančią kompoziciją. Jų pasirodymas subtiliai priminė, kad menas gimsta ten, kur susitinka tai, ką matome, ir tai, ką išgyvename.

Šią nuotaiką pratęsė Telšių rajono savivaldybės meras Tomas Katkus, linkėdamas dalyviams drąsos pasitikėti savo idėjomis ir nebijoti ieškoti. Tą patį buvo galima išgirsti ir kituose sveikinimuose – kvietimą kurti, bandyti ir kalbėti per savo darbus.

„Kūrybinis katilas“ meno mokykloje

Netrukus dalyviams buvo pristatytos trys kūrybinės potemės, o daugiausia dėmesio sulaukė „Laisvė būti savimi“. Telšių meno mokykloje įsivyravo susikaupimas – klasėse pritrilo pokalbiai, liko tik darbas. Vieni iškart ėmėsi piešti, kiti dar kurį laiką ieškojo savo sprendimo. Per tris valandas pamažu ryškėjo skirtingi, bet labai asmeniškai darbai – kiekvienas savaip bandė rasti savo braižą ir pagrįsti pasirinktą idėją.

Kol mokiniai dirbo, mokytojai turėjo progą susitikti kitame kontekste – lankė Telšių kultūrinės erdves, diskutavo, dalijosi patirtimi ir tuo, kas kasdienėje praktikoje pasiteisina geriausiai.

Mokinių įžvalgos: nuo archajinės atminties iki raudonų gijų

Jaunųjų kūrėjų darbuose istorija atsivėrė labai skirtingais, bet asmeniškais būdais – nuo archajinių motyvų iki šiuolaikiškų, jautrių interpretacijų. Dalyvių pasirinkimai stebino branda ir gebėjimu susieti skirtingus kultūrinius sluoksnius, kurti brandžias, savitas vizualines istorijas. **Smiltė Alonderytė** (III vieta) savo darbe tyrinėjo tapatybės evoliuciją: „M. Gimbutienės motyvai įkūnijo archajišką atmintį, D. Tarabildienės kūryba – augimą, o G. Didelytės braižas – efemerišką lengvumą.“ **Ugnė Kepalaitė** (III vieta) stiprybę įprasmino paukščio simboliu, kuriame įkomponavo Žemaitės, M. Katiliūtės ir Šatrijos Raganos portretus. Pirmosios vietos laimėtoja **Deimantė Medžiaušytė** kūrinium pagerbė moterų ryžtą ir vienybę: „Stebina, tai kaip jos sugebėjo rasti kūrybos kibirkštį nepalaikančioje visuomenėje. Savo kūrinium dėkoju toms, kurių dėka šiandien durys į meno pasaulį man yra atviros.“ Laureatė taip pat džiaugėsi asmenine Romualdos Katiliūtės-Stovolos dovana – knyga apie Marcę Katiliūtę.

Tuo tarpu Elzė Česnaitytė (II vieta) savo darbe akcentavo laiko patirtį: „Darbe vaizduojamos Žemaitės akys saugo praeitį, o raudonos gijos jungia skirtingus moterų likimus.“

Pedagogų mintys: kelionės, matuojamos tyla

Olimpiada tapo svarbia patirtimi ir mokytojams. Pasak **Ingos Vagonės**, tai daugiau nei konkursas: „Tai bendrystės, draugystės ir savęs pažinimo laikas.“ **Simona Bareikienė** papildė, jog kūrybiniame procese svarbiausia buvo rasti būdų perteikti atpažįstamą jausmą.

Mokytoja **Dovilė Blažytė-Vanagienė** reziümavo: „Yra kelionių, matuojamų ne kilometrais, o prasminga tyla. Buvo dovana stebėti mokinės augantį pasitikėjimą savo vizija.“ Tokios patirtys Telšiuose leido aiškiai pajusti, kaip skirtingos kūrybinės istorijos susitinka ir ima kalbėtis tarpusavyje.

Įvertinimas

Vertinimo komisijos nariai pabrėžė ne tik darbų lygį, bet ir ypatingą renginio nuotaiką. **Jūratė Kokštaitė** džiaugėsi, jog tai šventė, kurioje natūraliai gimsta bendrystė. Šiai minčiai pritarė ir **Elena Grudzinskaitė** „Olimpiada yra kur kas daugiau nei konkursas – tai šventė, telkianti mokinius, švietimo specialistus, pedagogus bei menininkus ekspertus į vieningą kultūros ir meno puoselėtojų bendruomenę.“ **Donatas Repeika** pastebėjo, kad būtent ši bendrystė ir kuria olimpiados vertę. Dalyviams ši patirtis taip pat paliko stiprų įspūdį. Kaip teigė **Lėja Junevičiūtė** (II vieta): „Atrasta bendrystė ir įveikti kūrybiniai iššūkiai išsklaidė visas abejones: didžiausia pergalė čia – ne medalis, o atrasta vidinė laisvė.“

Apibendrinamas renginį, vertinimo komisijos pirmininkas **Vytautas Tallat-Kelpša** pastebėjo: „Jaunųjų menininkų rankose Lietuvos kultūros vizija atgimsta per gebėjimą kurti be triukšmo. Jų darbuose pulsuoja vidinė šviesa, drąsa būti savimi ir viltingas ateities pojūtis.“

Padėka

Ši kūrybos šventė nebūtų buvusi tokia be ją palaikiusių partnerių. Nuoširdžią padėką už asmenines dovanas dalyviams skiriame Vilniaus dailės akademijai, Vilniaus grafikos meno centrui, Telšių rajono savivaldybei, Telšių meno mokyklai bei Romualdai Katiliūtei-Stovolai. Telšiuose ypač aiškiai matėsi, kaip kūryba sujungia praeitį ir dabartį. Ši jungtis tapo nematoma gija, lydėjusia kiekvieną dalyvį ir išlikusia jų išsivežtose patirtyse. Kiekvieno dalyvio darbuose tai atsiskleidė savaip.

Dalyviai iš Žemaitijos sostinės išsivežė ne tik medalius ar diplomus...

Virginija Armanavičienė

Dailės mokytoja ekspertė, Lietuvos mokinių dailės olimpiados organizavimo tarybos pirmininkė